

1. ZORRA

Aurreztearen aurkakoa da. Hau da, gastuak diru-sarrerak baino handiagoak direnean, gure aurrekontua negatiboa izango da eta falta zaigun diru hori eskatu beharko dugu bankuan edo beste nonbaiten. Eskatzen dugun diru hori zorra izango da eta diru hori itzuliz joan beharko gara pixkanaka etorkizunean ditugun diru-sarrerekin.

Hau da, aurrezten dugunean, etorkizuneko gastuak iraganeko diru-sarrerekin (gordeta ditugun horiekin) ordaintzen ditugu. Zorpetzen garenean ordean, iraganeko gastuak etorkizuneko diru-sarrerekin ordaintzen ditugu.

Bizitzan zehar, nahiz eta finantza kudeaketa eta aurrekontu egokiak egin edo aberastasun maila egoki izanda ere, arrunta izango da finantzaketa beharra izatea; batez ere, inbertsio handiak egin behar badira: etxea edo kotxea erosteko, negozio bat montatzeko... eta abar.

Zorpetzen garenean, dirua berehala dugu eskuragarri eta gure beharrak momentuak asetu ditzakegu. Kasu askotan, zorpetuko ez bagina, ezingo genituzke hainbat jabetza erosi edo inbertsio egin, bizitza osoa beharko genukeelako behar dugun dirua pilatzeko eta, dirua lortzerako, jabetzaren prezio altuagoa litzateke. Zorpetzeari esker, momentuan eros dezakegu jabetza edo sortu dezakegu negozioa eta hurrengo urteetan itzultzen joan dirua.

1.1 ZORRAREN KOSTUA ETA KUDEAKETA

Aipatu bezala, zorpetzea aukera ematen digu momentuak lortezinak direnak erosteko, baina bere alderdi negatiboak ere baditu:

- 1) Familiaren aurrekontuan gastuak gehitzen ditugu (mailegua itzultzen joango gara, eta diru horri aurrekontuan gastu gisa gehituko da.
- 2) Maileguk kostuak dituzte (interesak, gastuak, komisioak...) eta, beraz, itzultzen dugun diru kopurua, utzi digutena baina altuagoa izaten da.

1.2. ZORPETZE MAILAK

Pertsona edo familia bakoitzaren egoera desberdina da; baina, hala ere, zorpetze maila gomendagarria, gehienez ditugun diru-sarreraren %15aren ordainketak egitea eskatzen digutenak izango dira.

Mailegua itzultzeko gure hileko diru-sarreraren %15a baino gehiago ordaindu behar badugu, gure aurrekontuan gehiegizko gastuak izan ditzakegu. Gomendatutako zorpetze mailak honakoak dira:

Zorpetze maila: (Diru-sarrerekiko %a)	Egoera-finantzarioa
% 0-10	Egokia
% 10-15	Ertaina
% 15-20	Arriskutsua

Hala ere, zorpetze maila hauek, ekonomia egoerarekin erlazioa dute ere. Adibidez, orain pasa berri dugun krisiak egin du jendeak maila horietatik gora zorpetu behar izatea egoera ekonomikoari aurre egiteko eta, orokorrean, zorpetze maila asko igo da familia eta enpresetan.

1.3. FINANTZAKETA MODUAK

Mailegu bat jasotzen dugunean, trukean kostu bat ordaindu beharko dugu, **interesa** deritzona.

Interesa 2 motetako izan daiteke:

- **Interes finkoa:** maileguaren iraupen osoan mantentzen da. Hasieratik finkatzen da interesa eta beti berdina da.
- **Interes aldakorra:** maileguaren iraupenean zehar aldatuz doa, erreferentzia-tasa bati lotuta dago eta. Erreferentzi tasa hau euriborra izan ohi da. Euriborra egunero aldatuz doa, eta gure mailegua epeka errebisatuko denez, euriborraren aldaketak egingo du ordaindu beharreko interesak igotzea edo jaistea, mailegua garestituz edo merketuz.

Mailegu baten interes-tasari (finko nahiz aldakorra) **interes-nominala** deritzo, baina ez da maileguk duten kostu bakarrak. Aurretik aipatu bezala, komisio eta gastuak ere izan ohi dituzte, eta horiek mailegua garestitzen dute. Existitzen diren gastu eta komisioak desberdinak izan ohi dira, eta horren maileguen arteko konparaketa zailtzen du.

Horregatik, maileguan beren artean konparatu ahal izateko, urteko tasa baliokidea (UTB) erabiltzen da. **UTBa** kalkulatzeko, maileguak dituen kostu guztiak biltzen dira eta horiek kontutan hartuz, benetan ordaintzen dugun % kostua adierazten digu. Bi maileguen **UTBak** (eta ez interes nominalak) konparatuz, jakin dezakegu zein den merkeena.

1.4. ZORRIK OHIKOENAK

Dirua lortzeko bide ezberdinak daude, eta denek ez dituzte arrisku eta kostu berdinak. Hona hemen finantzaketa lortzeko modu ohikoenak:

1.4.1. HIPOTEKA-MAILEGUAK

Etxea erosteko edo konpontzeko eskatzen dira. Dirua itzuliko dugula bermatzeko, etxea jartzen da garrantzia moduan eta, ordainduko ez bagenu, etxea gal dezakegu. Mailegu hauen kontratuak notaritza batean sinatzen dira. Epe luzekoak izaten dira, baina kostu baxukoak.

1.4.2. MAILEGU PERTSONALAK EDO KONTSUKO MAILEGUAK

Oso ohikoak dira eta gastu ezberdinei aurre egiteko erabiltzen dira: bidaia, kotxea, ikasketak, konponketak... Diruaren itzulera pertsonak berak bermatzen du eta kontratu batean jasoko dira baldintza guztiak. Mailegu hauek eman aurretik, dirua eskatzen duenaren egoera ekonomikoa aztertuko da, dirua itzultzeko gai izango dela bermatzeko.

1.4.3 KREDITU-LINEAK

Kasu hauetan, bankuan diru kantitate bat jartzen dio eskuragarri bezeroari eta horren behar duen parte soilik erabiliko du aldiro. Interesak, erabiltzen den partetik ordainduko dira soilik.

1.4.4. KREDITU-TXARTELAK

Txartel hauen bidez, erosketak egin ditzakegu nahiz eta dirurik ez izan. Hilabetean zehar egindako ordainketak, hurrengo hilabete hasieran ordaintzen dira (kosturik gabe) edo pixkanaka ordaintzeko aukera ere badago.

1.4.5. SALTOKIETAKO TXARTELAK

Kreditu-txartelen antzekoak dira, baina denda ezberdinek sortzen dituzte, bertan egindako erosketak finantzatzeko. Saltokitik kanpora ez dute baliorik.

1.4.6. BANKUETAKO ZENBAKI GORRIAK EDO ZORPEKOAK

Kontuan dirurik ez dagoen arren, ordainketa egiten direnean. Dirua negatiboan geratzen da, nolabait eta horri zenbaki gorriak deritzo. Interes altua eta kostuak izan ohi dituzte.

1.4.7. BANKUETATIK KANPOKO KREDITU ERRAZ EDO AZKARRAK

Kopuru txikiko kredituak eskaintzen dituzte bankuak ez diren kreditu-erakundeek. Izapide gutxi egin ohi dira eta modu azkar batean gauzatzen dira. Interes maila ezberdinetakoak daude; baina askotan interes oso altua dute. Hala ere, oso erabilpen altua dute, bankuek baino baldintza gutxiago eskatzen baitituzte mailegua lortzeko eta, askorentzat, aukera bakarra izaten da, bankuek ez dietelako mailegurik eskaintzen

Mailegu mota bakoitzak, bere kostuak ditu. Hona hemen kostuaren araberako sailkapena:

Finantzaketa edo zor mota	Kostua
Hipoteka-maileguak	Baxua
Mailegu pertsonalak edo kontsumo-maileguak	Ertaina
Kreditu-lineak	Ertaina
Kreditu-txartelak	Altua (Pixkanaka ordaintzen direnean)
Saltokietako txartelak	Kostu ezberdinak dituzte, aztertu behar da kasu bakoitzean
Bankuetako zenbaki gorriak edo zorpekoak	Oso altua
Bankuetatik kanpoko kreditu erraz edo azkarrak	Normalean oso altua, baina ikusi behar kasu bakoitzean.

Ahal den heinean, zorpetu behar bagara, finantzaketa mota merkeena bilatu beharko dugu (UTB tasa baxuena duena) eta ahal den heinean, ez ditugu erabiliko kostu altua duten finantzaketak, horiek gure gastuak izugarri gehituko baitizkigute.

Hala ere, finantzaketa aukeratzeko orduan, kostua faktore bat izango da (dituen interes eta gastuak), baina ez bakarra; gure beharrei eta inbertsio motari hobekien dagokiona aukeratu beharko dugu ere.

1.5. FINANTZAKETA LORTZEKO BALDINTZAK

Finantzaketa bat eskatzera goazenean, bankuak edo kreditu erakundeak, itzuliko diogula bermatu nahiko du. Horregatik, gure egoera ekonomikoa aztertuko du erabakia hartu aurretik:

- Lana dugun ala ez eta, izatekotan, lana finkoa ala epe baterakoa al den.
- Jasotzen dugun soldata maila
- Ditugun gastuak (beste mailegu edo hipotekak, seme-alaba kopuruak, beste gastuak...)
- Ditugun jabetzak edo inbertsioak (akzioak, etxeak, garajeak, kotxeak...).
- Gure bikotearen edo familiaren egoera ekonomikoa (askotan, eskatuko digute pertsona batek baino gehiagok bermatzea diru itzulera)
- Gure kreditu-historiala: ea aurretik izan ditugun zorrak ondo ordaindu ditugun, ordaindu gabeko zorrik dugun...eta abar.

1.6. MAILEGU KONTRATUAK

Maileguak idatziz gauzatzen dira **mailegu-kontratu** batean. Bertan maileguaren baldintzak idatziz geratuko dira eta bi alderdiek sinatuko dute: mailegu-emaileak eta mailegu hartzaileak.

Kontratuan agertzen diren informazioak dira:

- Printzipala: maileguan emango den diru-kopurua. Kopuru honekiko kalkulatu dira interesak, gastuak eta komisioak.
- Interes nominala: ehunekotan adierazten da eta mailegatuko 100 euro bakoitzagatik kobratuko den kostua agertzen du.
- Epea: Zenbat denbora izango duen mailegu-hartzaileak zorra itzultzeko. Zenbat eta luzeagoa izan epea, orduan eta baxuagoa izango da hilero ordaindu beharreko kuota (zenbat eta hilabete gehiagotan zatitu mailegatutako kopurua, orduan eta gutxiago ateratzen da).
- Kuota: zenbat ordainduko den hilero. Ordainketa horren parte bat zorra gutxitzeko izango da eta beste parte bat interesak ordaintzeko.
- Mailegu-emailea: dirua uzten duen finantza-erakundea, normalean bakuna edo kutxa.
- Mailegu-hartzailea: dirua jasoko duena eta zorra ordaintzen joango dena.
- UTBa: Maileguaren benetako kostua 100 euro bakoitzeko, kontutan izanik kostu guztiak (interes nominala, komisioak, gastuak...).
- Komisioak: Finantza erakundeak kobratuko dituen kostu gehigarriak hainbat arrazoiengatik (mailegua ireki, itxi,).
- Gastuak: Maileguaren inguruan sor daitezkeen beste hainbat gastu: tasazioa, notaritza, aseguruak...

Kontratua definitu aurretik, mailegu-hartzaileari askotan aukera ezberdinak emango zaizkio interes, epe eta kuotari begira, bere beharretara eta egoera ekonomikora moldatzeko.

Bezerearen konpromezuaren arabera bankuarekiko, interes hobea edo okerragoa lortu ahal izango du. Bankuak, bestalde, kontutan izango du eragiketa horrek duen arriskua baldintzak finkatzerako orduan. Arrisku gutxiagoko eragiketa batek, ziurrenik, baldintza hobek jasoko ditu, arrisku handiko batekin alderatuz.

Bestalde, aukera desberdinak egon daitezke epe eta kuota kopuruari begira. Itzultzeko epea motza bada, kuota handituko da eta epe luzatzen bada, kuota gutxituko da.

1.7. EZ ORDAINTZEAREN ONDORIOAK

Aurrekontuen atalean, aztertu dugu gastuak ez ordaintzeak dituen ondorioak. Zorrek ez ordaintzeak ere ondorio berdinak izango ditu; azken finean, guretzako nahitaezko gastu finko bat baitira.

Modu laburrean, ondorioak hauek dira:

- Zorra handitzea
- Epaikei edo auziei aurre egin behar izatea
- Gure ondasunak galtzea edo enbargoak jasatea
- Kreditu-historiala okertzea
- Bermeak edo abalak badaude, hauek arriskuan jarriko ditugu (familiako baten etxea edo propietateak... eta abar).